
Boekbespreking

Dr. D.M.L. Versteegen

(versteegen@risbo.eur.nl) is

werkzaam bij het RISBO,

Erasmus Universiteit Rotterdam.

Boekbespreking van José Beijer (2007): Mohamed en medestudenten op de leraren-opleiding: Verslag van vier casestudies. 82 pagina's. Gratis te bestellen via lectoraatmcs@hu.nl, Hogeschool Utrecht.

(NB: eind 2006 verscheen een publieksversie onder de titel 'Ghita, Mohamed, Nadya en Ömer op de hbo-opleiding, 92 pagin's, ISBN 90-809381-3-0; vanwege de completere toelichting op de onderzoeksmethode wordt hier uitgegaan van het onderzoeksrapport)

VIER CASESTUDIES

Na een kort overzicht van Nederlandse literatuur stelt José Beijer, net als Mary Tupan eerder in dit nummer, dat in de meeste onderzoeken naar allochtone studenten in het hoger onderwijs de uitval centraal staat en dat de oorzaken daarvan eenzijdig bij de studenten worden gezocht. De onderzoeken gaan over het functioneren van studenten op de opleiding of op de stage en zijn gebaseerd op gerapporteerd gedrag. Het handelen van hun docenten (in onderwijssituaties met allochtone studenten) krijgt niet of nauwelijks aandacht. De onderzoeksresultaten hebben bovendien betrekking op ongedifferentieerde groepen zoals dé allochtone studenten, dé tweedegeneratiestudenten of dé nieuwkomers, en geven geen inzicht in de aard, de ernst en de samenhang van de knelpunten voor individuele studenten. Beijer laat zien dat er ook op een heel andere manier onderzoek kan worden gedaan. Zij rapporteert vier casestudies uitgevoerd door middel van participerende observatie. De verhalen van Ghita, Mohamed, Nadya en Ömer zijn zo levendig weergegeven dat de lezer een beeld krijgt van deze studenten en van de problemen waar zij tegen aanlopen tijdens hun opleiding. Dan blijkt het plotseling niet meer zo eenvoudig. Wie zou nou verwachten dat een Indiase studente, die in het Engels een universitaire opleiding en twee masters heeft gedaan en bovendien al onderwijservaring heeft, hier geen lerares Engels zou kunnen worden? Toch is het niet meer zo verwonderlijk dat ze problemen heeft als we ontdekken dat niemand eraan gedacht heeft om haar van tevoren te vertellen dat ze voor haar opleiding tot lerares Engels opdrachten *in het Nederlands* moet maken én dat zij in een duaal traject direct moet beginnen met lesgeven aan een moeilijke groep mbo-leerlingen op niveau 2. Daarnaast blijken er echter ook persoonlijke factoren mee te spelen: deze studente is bijvoorbeeld nauwelijks in staat om te reflecteren op haar eigen handelen.

CONCRETE AANBEVELINGEN

De casestudies blijken een rijke bron van informatie waaruit blijkt dat twee studenten van Turkse afkomst heel anders in hun studie staan en dus tegen andere knelpunten aanlopen. Haarscherp ontrafelt de onderzoekster het complex aan factoren dat van invloed is op hun studiesucces. Taal speelt zeker een rol, met name doordat studenten en docenten meestal een beperkte definitie van taalvaardigheid hanteren. Slagen voor een examen Nederlands (NT2 II) blijkt niet voldoende voor studeren en het maken van opdrachten en niet voldoende voor de communicatie met leerlingen op de werkplek. Het gaat niet alleen om zinsbouw, woordenschat en uitspraak, maar ook om interculturele communicatie, communicatie tussen mensen die uit verschillende culturen komen. De auteur, zelf taalbegeleider, raadt opleidingen daarom aan om aandacht voor taalgebruik in de opleiding te integreren en docenten daarbij te ondersteunen.

Voorbeelden van heel andere aanbevelingen zijn: breng de startsituatie van studenten veel duidelijker in kaart, maak de studiecultuur op de hbo-opleiding expliciet en laat studenten kennismaken met het schoolsysteem en de schoolcultuur in Nederland. Docenten moeten ervoor zorgen dat iedereen kan en wil deelnemen in groepswork en groepsdiscussies, en moeten bewust omgaan met verschillen in etnische achtergronden. Verschillen in multicultureel samengestelde groepen moeten niet genegeerd worden maar juist aangegrepen om misverstanden uit de weg te ruimen én om allochtone studenten te helpen om hun andere achtergrond juist ten voordele te benutten.

De aanbevelingen zijn heel concreet en bruikbaar voor opleidingen en docenten. Daarnaast wordt in dit rapport een kijkkader geschetst waarmee anderen soortgelijke casestudies zouden kunnen uitvoeren. Dat lijkt hard nodig, want er zijn overeenkomsten maar ook grote verschillen tussen de vier studenten die hier worden beschreven. Dat is eigenlijk nog wel de belangrijkste les. Dé allochtone student bestaat niet, net zomin als dé autochtone student.